

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1706

Erectionis Beneficii cum reservatione Jurispatronatus Formula I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62406)

ADNOTATIONES.

1. **PROVIDERE.** Curia Episcopalis quando non habet proprium Cursores, sive Bajulum, uti poterit Cursoribus Curiae Laicae absque alia licentia Judicis Laici, sive Gubernatoris, aut Civitatis; & si renunt citationes, & mandata exequi, eos etiam censuris compellere, ut respondit *Sacr. Congreg. Immunit. in Narnien. 23. Junii 1648. l.4. Decr. fol. 53. à tergo.*

2. **ELIGIMUS, ET DEPUTAMUS.** Cursores, & publici Nuncii regulariter eliguntur, & deputantur à Judice; Si verò electio vigore statuti fieri contingat à Prioribus, & Magistratu loci, debet constare de deputatione, ut illis credatur, ad differentiam Nuncii, sive Bajuli à Judice electi, qui praesumitur talis quoties constat de commissione citationis, vel quod sit in possessione officium exercendi, quamvis de deputatione non doceatur, ut per doctrinam Bart. in *Extravag. ad reprimendam n. 5.* tenet Tusch. *litt. N. conclus. 154. n. 1. & 2. & conclus. seq.* ubi enumerat casus, in quibus Nuncio credendum sit.

3. **CUM ONERIBUS.** Aliqui tenent, quod Nuncius, sive Bajulus antequam incipiat officium exercere, debeat juramentum praestare de fideliter exercendo, & stare Syndicativi: Alii verò

putant, quod possit validè officium exercere etiam juramento non praestito, quos refert Tusch. *dicta litt. N. conclus. 154. n. 4. Nic. in fosc. verb. Barisellus n. 2. Ubert. de cit. tom. 3. c. 12. n. 361. in fin. & hoc ultimum frequentius in praxi servatur.*

4. **PRIVILEGIIS.** Nemo quod viderim negat, quod Nuncius, sive Cursor Curiae Episcopalis non gaudeat privilegio Fori, cum sit officium necessarium pro regimine Tribunalis, Nicol. *lucubr. Can. lib. 5. tit. 39. n. 109. ampliat. 5. Sacr. Congr. Immunit. in Cathacen. 27. Januarii 1643. lib. 3. Decr. fol. 194. à tergo.*

5. **OFFICIUM CURSORIS.** Satellites non possunt, neque debent exercere officium Cursoris, sed citationes, & intimationes per fidele, & publicum Bajulum ab Ordinario electum exequi, & intimari debent, sic respondit *Sacr. Congr. Episc. in Civitatis Castellii 14. Aprilis 1615. ad quintum dubium.*

6. Officium Cursoris non inducere infamiae maculam, neque irregularitatem, quae indigeat dispensatione, si loquamur de eo, qui satellites in capturis non adjuvat, ut late probat Sperell. *dec. 77. per tot.*

7. Nomina Cursorum varia sunt secundum locorum denominationem, ut observat Zacc. *de salar. quæst. 79. n. 1.* In Regno enim Neapolis non Cursores non Nuncii, non Bajuli, sed servientes nuncupantur.

TITULUS II.

De erectione, unione, collatione, & resignatione Beneficiorum.

Erectionis Beneficii cum reservatione juris patronatus.

FORMULA I.

SUMMARIUM.

1. Beneficium debet erigi decreto, & auctoritate Episcopi.

2. Praelatus inferior Episcopo, qui jura Episcopalia non habet, Beneficia non erigit.

3. Beneficium Ecclesiasticum erigi non potest, nisi ad Altare, dote constituta. Beneficium indotatum dicitur Beneficium de pratica, ibid.

4. Beneficii dos debet constitui nominatim hoc nomine.

5. Be-

- 5 Beneficii Fundator debet dotem constituere de propriis bonis, alias non posset illi reservari Jurispatronatus.
- 6 Cappellania manualis non potest erigi in Beneficium cum reservatione Jurispatronatus, neque de consensu hæredis.
- 7 Beneficii Fundator potest in limine fundationis condiciones sibi benè visas apponere, etiam juri communi contrarias, de licentia Episcopi.
- 8 Episcopus si nollet condiciones Fundatoris admittere, datur recursus ad Superiorem, qui supplet illius consensum.
- 9 Condiciones, & leges fundationis Beneficii, non possunt alterari, quamvis consensus Patroni interveniat.
- 10 Fallit regula, quando conditio de novo apponenda non est contra juris dispositionem; Nam Fundatore meistente, si Episcopus consentiat poterit superaddi.
- 11 Institutio differ à collatione, & provisione.
- 12 Ereccionis Beneficii substantia est, quod fiat in Ecclesia ad certum Altare sub invocatione alicujus Sancti, & assignentur bona nomine dotis.

N. Episcopus N.

Atenta comparitione, & instantia coram Nobis facta per N. qui ob magnam devotionem, quam erga S. N. gessit, & gerit, dotare statuit illius Altare, & Cappellam ab eodem erectam in Ecclesia N. loci N. annuo redditu, sine censu scutorum... super bonis stabilibus videlicet, prout latius ex instrumento dotationis confecto manu Notarii publici N. sub die..... in nostra Cancellaria in forma authentica exhibito apparet cum reservatione Jurispatronatus præsentandi Rectorem, & Rectores, seu Cappellanos dictæ Cappellæ quoties vacare contigerit per ipsum comparentem, suosque hæredes. Nos propterea considerantes, quod in iis, quæ ad Divini Cultus augmentum tendunt, favorabiles esse debemus, dictam Cappellam, seu Altare sub invocatione S.N. in Ecclesia N. ordinaria auctoritate, & omni alio meliori modo, causa, & forma, nobis de jure permissis, in perpetuum Beneficium Ecclesiasticum erigimus, & erectum esse volumus, & declaramus, & bona prædicta propria dicti Oratoris pro dote, & loco dotis illi sic erecto assignamus, appropriamus, & applicamus. Nec non præfato N. ejusque hæredibus Juspatronatus, & præsentandi Rectorem, & Cappellanum, Rectores, & Cappellanos toties quoties casus vocationis occurrat, concedimus, & reservamus, instituendum tamen, & confirmandum, instituendos, & confirmandos per Nos, & Episcopos Successores, cum obligatione Rectoris intra legitima tempora præsentandi, celebrandi, seu celebrare faciendi..... Missas in qualibet hebdomada pro salute Animæ..... & ita salvis juribus Episcopalibus erigimus, & reservamus omni, &c. In quorum fidem has præsentis litteras, & ereccionis Decretum à nobis subscriptum expediri, & in Cancellaria nostra una cum dicto instrumento dotationis registrari, & servari mandamus. Datum &c.

N. Episcopus N.

ADNOTATIONES.

I. **A**TTE^NT^A COMPARI^TIONE. Ad hoc, ut Beneficium Ecclesiasticum dicatur erectum

inter alia requisita illud est præcipuum, ut prævia instantia sit fundatum auctoritate, & Decreto Episcopi, Clem. 2. de Decim. ubi Glor. in verb. si Beneficium in fin. Felin. in cap. ex parte il 2. num. 2. de rescript.

C 4

rescript. Scipio de Rub. Aphorism. Episcop. verb. Beneficium num. 17. Rot. decis. 1. n. 24. coram Buratt. ubi Add. Si enim Episcopi assensus in erectione deficiat, non dicitur Beneficium, sed Cappellania manualis, & amovibilis, Barbol. de jur. Eccl. lib. 3. cap. 5. num. 5. Lotter. de re Benef. lib. 1. quæst. 31. num. 6. Rot. coram Manzan. decis. 283. num. 8. & coram Rembold. decis. 180. num. 5.

2. Neque à Prælato inferiori, qui jura Episcopi non habet, erigi potest quantum vis exempto, & nullius, *Glof. in Clem. 2. in fin. de Decim. Abb. conf. 59. num. 3. p. 2. Lotter. de re Benef. lib. 1. q. 5. n. 40. & 56. Vivian. de Jurepatr. lib. 1. c. 2. n. 38.*

3. **DOTARE STATUIT ILLIUS ALTARE**. Hoc exprimitur in formula, quia nullum Beneficium Ecclesiasticum erigi potest, nisi ad Altare, & cum dote congrua, *cap. Nemo de consecr. dist. 1. Lotter. de re Benef. lib. 1. quæst. 4. nu. 55. Aliàs si erigeretur, vel jam erectum remaneret sine doto, diceretur Beneficium de pertica, Rot. coram Durand. dec. 285. n. 25. & 57.*

4. **PRO DOTE, ET LOCO DOTIS**. Debet Episcopus in erectione Beneficii advertere, quod constitutio dotis nuncupatim fiat hoc nomine, non autem nomine stipendii, vel salarii pro Rectore, seu Cappellano, quia ex perceptione annui redditus non infertur ad statuum Beneficii Ecclesiastici, ut advertit *Lotter. de re Benef. lib. 1. quæst. 31. num. 60. Rot. coram Cerr. decis. 526. n. 5.*

5. **PROPRIA DICTIORATORIS**. Hæc clausula, sive expressione datur intelligi, quod Episcopus nemini potest Juspatronatus reservare, nisi fundans conferat Beneficia erigendo dotem de propriis bonis liberis, juxta Rotæ sententiam coram *Celf. decis. 239. num. 6. & cor. Cerr. decis. 526. num. 5. Si quis enim tamquam Administrator, Executor, vel Protector loci pii vellet ex illius redditibus, aut ex aliis piorum fidelium contributionibus, largitionibus, & eleemosynis annuis, Beneficium erigere, non posset Episcopus illi juspatronatus reservare, ex plenè firmatis in decis. 383. & dec. 413. coram Peutingen.*

6. Ex quo infertur, quod, si hæres, vel

Successor in Capellania manuali non collativa ab aliquo Testatore relicta cum onere celebrationis Missarum vellet illam in Beneficium perpetuum collativum erigere cum reservatione Juspatronatus, non posset Episcopus, neque cum consensu talis hæredis hoc facere, quia nihil hæres confert de suo, nec valet mutare legem à Testatore præscriptam, *Pac. Jord. lucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 6. post n. 91.*

7. **JUS PRÆSENTANDI RECTOREM**. Non solum Fundator Beneficii potest sibi, & suis jus præsentandi Rectorem reservare in erectione, sed etiam alias condiciones sibi bene visas dummodò non sint turpes, impossibiles, & contra naturam Juspatronatus, etiam juri communi contrarias apponere, juxta communem *DD. sententiam, Ricc. decis. cur. Archiep. Neapol. 29. per tot. par. 1. Ciardin. contr. 53. num. 48. dummodò tamen in limine foundationis ab Episcopo fuerint concordatæ, & admittæ, Lotter. de re Benef. lib. 1. quæst. 32. num. 3. Tondut. q. Benefic. tom. 1. par. 1. cap. 5. num. 5. Add. ad Pamphil. decis. 54. n. 8. & seqq.*

8. Quatenus verò Episcopus nollet conditionibus hujusmodi per Testatorem, vel Fundatorem appositis in erectione consentire, neque illas Decreto admittere poterit tunc recurri ad Superiorem, ut eum cogat ad consentiendum, & si contumax sit, ipse Superior suppleat, & consentiat, ut docet *Lotter. d. quæst. 32. num. 17. Ricc. dicta decis. 29. num. 7. & 13. & decis. 240. n. 5. & 6. p. 3. ubi enumerat condiciones, quæ debent recipi, & quæ reiici.*

9. Verum tamen est, quod conditiones, & leges foundationis postquam in limine erectionis Beneficii fuerint appositæ, & ab Episcopo approbatæ, non possunt amplius mutari, neque alterari, etiamsi consensus Patroni interveniat, *Garz. de Benefic. par. 11. cap. 5. num. 222. & 224. Fagnan. in cap. Conquerente num. 24. de Cler. non resid. Caren. resol. 142. num. 2. Vivian. de jurepatr. lib. 2. cap. 8. n. 10. in fin.*

10. Quod tamen distinctione modificata, videlicet; Si conditio, quæ de novo vult apponi post erectionem est contra jus, & tunc superaddi non potest, etiamsi Epi-

Episcopus consentiat; Aut conditio non est contra juris dispositionem, & tunc ipsomet Fundatore instante, poterit nova conditio superaddi etiam ex post, si Episcopus consentiat, ut notabiliter limitando regulam firmavit Rot. coram Seraph. decis. 1414. Vivian. de Jurepat. lib. 2. dist. cap. 8. d. num. 10.

11. **INSTITUENDUM.** Ad differentiam collationis, & provisionis. Nam collatio proprie dicitur quando Beneficium est liberum, & in mera Episcopi dispositione jure ordinario. Provisio autem quando Beneficium confertur de jure devoluto propter negligentiam inferioris, vel Patroni. Institutio verò tunc dicitur quando Beneficium confertur ad præsentationem alterius, ex notatis in Rubrica de instit. in sexto.

12. Hæc formula poterit deservire in erectione aliorum simplicium Beneficiorum, in quibus Juspatronatus non reservatur, mutatis mutandis juxta facti, & rei gestæ expositionem, retenta substantia Decreti erectionis, quæ ad hoc reducitur nempe, Quod erectio fiat in Ecclesia ad certum Altare sub invocatione alicujus Sancti, & assignentur bona libera stabilia fructifera nomine dotis, Lotter. de re Benefic. lib. 1. qu. 4. num. 55.

Erectionis Ecclesiæ Parochialis.

FORMULA II.

SUMMARIUM.

- 1 Parocho est providendum de congrua etiam per collectam Parochianorum.
- 2 Parochiani cogendi sunt ad contribuendum pro congrua Parochi in subsidium.
- 3 In Parochiali Ecclesia Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti debet retineri in Altari Majori.
- 4 Parochi tenentur Dominicis, & Festis diebus Sacrificium Missæ pro populo applicare, etiamsi congruam habeant tenuem, & n. 5. & 6.
- 7 Parochus Parochianos conjungere debet in Matrimonio in Ecclesia.
- 8 Parochus, qui contra prohibitionem Episcopi Matrimonia celebrat extra Ecclesiam, peccat mortaliter.
Episcopus non potest cogere subditum ad observantiam præcepti injusti, ib.
- 9 Concursum non est adhibendus in provisione Parochiæ de novo erectæ, sed pro prima vice liberè confert Episcopus, approbatione facta Provisi coram Examinatorib. Synodalibus.

N. Episcopus N.

CUM in visitatione nuper per nos facta invenerimus in loco N. non adesse Ecclesiam Parochialem, in qua Christi fideles ibidem commorantes Sacramenta recipere, & monita salutis audire possint, sed promiscuè per simplices Presbyteros non certos, nec per proprium Parochum cum Animarum discrimine, & periculo audiverimus. Propterea Gregis Nobis commissi soluti consulere, & malis, quæ ex Pastoris deficientia occurrere in dies solent, providere volentes, attenta præsertim hominum dicti loci humili instantia, & supplicatione pro erectione Parochialis, ac obligatione per eosdem in Actis nostræ Curiaë solemniter facta (cum nec per subtractionem reddituum Matricis, nec per unionem Beneficiorum de toto providere non valuerimus) solvendi certam pecuniarum summam, & tradendi certam frumenti, & vini quantitatem pro unaquaque familia Parocho pro tempore eligendo, ut commodè sustentari possit, donec de congrua aliunde provideatur; Invocato D. N. Jesu Christi nomine, ejusque Matris sæper Virginis Mariæ, Ecclesiam loci N. sub invocatione Sancti N. hujus nostræ Diocesis, nostra auctoritate ordinaria, & omni &c. tenore presentium in Parochialem erigimus, & erectam volumus, & declaramus, in eaq; postquam de decenti Tabernaculo, & aliis necessariis ad custodienda Sacramenta provisum fue-